

248.
v. 3.

XI. II° = Q.

4/
(cor. 54. 55)

x. 27

248
v.3.

10

x. A

CELEBERRIMAE
ACADEMIAE
PATRIAE
SECYNDVM IVBILAEVM
OBSERVANTISSIME GRATVLATVR

SIMVLQVE
PANEGRICVM
DOCTORI POMERANO
FACIENDVM
INDICIT

IOAN. ACHAT. FELIX BIELKE, IENENSIS.

PHILOS. D. ILLVSTR. COLLEGII GROENING. RECTOR.
ET PROFESSOR REGIVS.

SOCIETATIBVS DVICALI IENENSI, REGIAE REGIMONTANAE
ET REGIAE GRYPHISWALDENSI, DE OMNI ERVDITIONIS
GENERE OPTIME MERENTIBVS, ADSRIPTVS.

STARGARDIAE, MDCCLVIII.

C. D.

Quamquam vero ea rerum externarum ratio esse videatur, ut omnia sursum ac deorsum eant, rotunda misceantur quadratis: sapientem tamen et in his inesse nexum, neque omnino quidquam temere et cæco quodam fieri casu, ab iis, qui cuncta a nutu diuino pendere, cœlestique subesse numini, credunt, in dubium vocari prorsus nequit. De minimis, si quæ sunt aequæ, atque de maximis idem iudicium ferendum est, salua quidem sartaque huius mundi contingentia, et inprimis libertate ea, unde omnis imputatio, laus, vituperium, præmium, pœna profiscuntur.

Quæ quum ita sint, fieri non potest, quin quoties noui euentus existunt, ii non solum attentionem nostram prouocent, verum etiam omnia ista, quæ antecedunt eosdem, comitantur, consequuntur. Iustum quotquot litteris scientiarumque studiis prætium statuere didicerunt, quantum sit Academiis illustrioribusque scholis ad concelebrandam prouidi numinis gloriam tribuendum, haud aegre perspicient. Ego vero nunquam in eorum castris pugnabo, qui, nescio quam, *κακοζηλιαν* christianorum in constituendis Academiis inuenisse sibi visi sunt. Equidem in papatu plura huiusmodi quid prodentia occurrere, nemo rerum gnarus diffitebitur: absit tamen, ut inde Academiarum ortum repetamus in orbe christiano florentium. Cui enim

a

enim

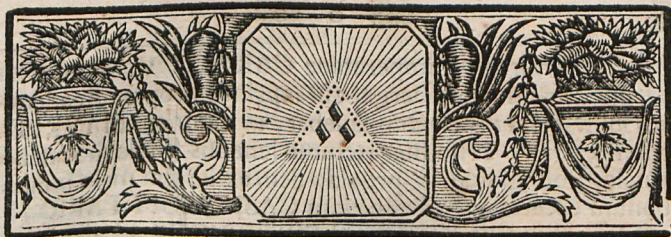
enim instituto ipsa ratio patrocinatur & sacrae pande-
ctae fauent, de eo quidem nil, nisi profanum vulgus
tam abieete sentiet, tam praepostere iudicabit. Neque
pontificum romanorum callida, quam in ciuitatibus
scholasticis ornandis prosuerunt, cura causae nostrae
aduersatur. Fatendum enim est cum s. R. HEV-
MANNO (a) cum papatus studiis sapientiae olim attu-
lerit interitum, eundem postea, condendo academias,
vitam reddidisse iisdem studiis & vigorem incredibi-
lem. Nec profecto eruditio sacra, LVTHERO duce,
triumphare potuisse, certe non diu triumphatura fuisse
videtur, nisi nutrices naeta esset academias. Videlicet

Ludit in humanis diuina potentia rebus.

Sed quorsum haec? Quum quippe hoc anno alterum
academiae patriae iubilaeum, quod felix faustumque
deus ter optimus maximus esse iubeat, in orbem redeat,
quod a nostro in his terris pomeranicis officio abhor-
reat, suscipere non putamus, si, memoriam *munificentissimi*
ill. Collegii nostri conditoris grate recolentes, simul pieta-
tis nostrae gratique animi monumentum statuamus, in-
primis quod non pauci quorum merita Salanam no-
stram eiusque omnis eruditionis professores concele-
brant, illustrant adhuc Pomeraniam. Reuocabitur au-
tem omnis tractatio nostra, coelestis prouidentiae testi-
monia ubiuis productura, ad duo capita, cuius *PRIVS*
memorabilia eorum temporum, quibus Jenae Gymnasium, et deinde
Academia florere coepit: POSTERIUS vero Professorum *Jenensium*
exstantiora de philosophia pariter atque theologia merita, velut in
compendio exhibebit.

(a) vid. Consp. reip. litt. cap. IV. §. 40. p. m. 112.

CAPVT I.
SISTENS MEMORABILIA EORVM TEMPO-
RVM, QUIBVS JENÆ GYMNASIUM ET
DEINCEPS ACADEMIA CONDI
COEPIT.

SECTIO I.
MEMORABILIA EORVM TEMPORVM, QUIBUS
JENAE GYMNASIUM FUNDATUM EST.

§. I.

Equidem quam turbulenta res humanas tempora af-
flexerint ante, quam Jenae musarum artiumque li-
beralium domicilium conderetur, historiarum an-
nales loquuntur satis superque. Infelix istud bel-
lum Smalcaldicum, nisi notum omnibus esset, in-
primis nobis commemorandum esset. At sufficiat heic re-
uocasse saltem in memoriam, quod fini nostro, hoc est, pro-
videntiae diuinae praedicandae, maxime contentaneum est.
Nimirum vix post tot exantlato labores beatam animam
patri coelesti reddiderat b. D. MART. LVTHERVS, quum
bellum exardesceret, cuius exitus hic erat, vt constantissimus
princeps JOANNES FRIDERICVS vna cum libertate di-
gnitate

gnitate electorali ab imperatore CAROLO V. exueretur adeoque etiam Vitemberga, cui inprimis propter Academiam ibi florentem, elector fauebat, in ditionem MAVRITII transfiret. (a) Tristi huic iacturae Jenensis schola suos debet natales, contigitque, vt, prouido deo, ex insigni malo infigne bonum eliceretur. Teste enim CASP. SAGITTARIO, (b) captius Princeps JONNNES FRIDERICUS ad aliud religionis bonarumque artium asylum, suasu praecipue GREGORII PONTANI, (c) Cancellarii sui, & NICOLAI AMSDORFII, (d) Jenam nostram, amoenitate loci aërisque salubritate commendabilem consecrauit, et, vt Serenissimi filii, laudati oppidi coenobium Paullinum Auditoriis futurae Vniuersitatis publice dedicaret, statim primo captiuitatis anno, paterne eosdem monuit. Qui per omnia parentis Voluntati obtemperantes, absque mora conuocarunt viros eruditos, atque insequenti anno MDXLIX. die xix. Martii Gymnasium solenniter introduxerunt.

(a) vid. JOANN. SLEIDAN. commentar. libr. xx. p. m. 576. sq.

(b) hist. JOANN. FRIDERICI I, elect. §. 23. p. 44. sq.

(c) Hinc b. M. ADR. BEIERVS in nomenclatore Pofess. Juris:

*Huius (Pontani) consilio nostri fundamina laedi
Absens Elector Jan Friderice locas.*

Tandem aulae valedicens Pontanus, Jenam seſcontulit, munere professorio in Gymnasio ibidem recens fundato perfunctus est. conf. JOANN. ABRAH. WIMMERI vita Gregor. Pontani. Altenb. 1730. p. 237.

(d) de AMSDORFIO vid. Scriptores apud WIMMER. I. c. p. 238 Egregia prorsus eius elogia adfert CHRISTIAN. FRANC. PAVLLINVS disquisit. curiosa, an mors naturalis plerumque sit substantia verminosa. p. 174.

§. II.

Neque pacatior civitatis christianae status erat, quam nouum senae existeret Gymnasium. Nam anno MDXLV. concilio, quod male minabatur bonae protestantium causae, Tridenti Bononiam a Pontifice translato, ad tempus obmutuere

tuere oracula fulminantia. Nimirum huius translationis is erat finis, vt Caesari aegre faceret PAVLLVS III. Pontifex romanus, suspicatus, *Petrum Aloysium*, filium suum spurium, Parmae & Placentiae ducem, *Pallauicini* aliorumque insidiis CAROLI V. iussu necatum esse. Quot ac quantos haec res motus dederit, pluribus JOANN. SLEIDANVS auturauit. Certe Caesar desperabundus de concilio, quo religionis discordiae tollerentur, aliam, ad eundem finem obtinendum, viam iniiit, multo tamen spinosiore, vnde non mirum est, voti sui haud damnari potuisse sollicitum de tranquillanda Germania imperatorem. Namque publicae religionis normam eamque valde ambiguam componi iussit, quam, sub titulo *Interim*, in comitiis Augustanis proposuit, & paulo post legis instar omnibus promulgari curauit. Orationem Imperatoris, qua hunc librum, qui maximas, praeter eius opinionem, turbas excitauit, commendatum iuit, lege sis apud JOANN. SLEIDANVM, (a) ipsam vero foetus historiam exhibet M. JOANN. ERDMAN. BIECKIUS. (b) Nobis quidem satis est, hoc loco laudasse in reiiciendo hoc libello JOANN. FRIDERICI, electoris tum captiui, eiusque filiorum principum constantiam. Quod enim ad illum pertinet, CAROLVS V. per Granuellanum & Atrebatensem episcopum ducem captiuum vrgebat, vt decreto pareret, & editi libri doctrinam sequeretur. Et quamquam pollicitationibus animum eius tentabant, & spem aliquam libertatis ostendebant; constans ille tamen in sententia permansit, & superiori, inquit, anno, „quando conditiones mihi Caesar „tulit, haec etiam perscripta fuit, vt & ipsius concilii de re- „ligione decreta futura probarem. Quum autem intelligen- „ret, me nullius periculi terrore, vel metu posse induci, vt „adsentirem, conditionem illam remisit, neque de religione „quicquam deinde mecum egit. Quod maximi certe be- „nificii loco tunc habui, & hoc velut onere grauissimo sub- „leuatus, reliquas omnes conditiones, quibus de mea per- „sona,

„sona, deque fortunis omnibus pro suo arbitratu Caesar sta-
 „tuebat, eo facilius & aequiori animo tuli, sperans, futu-
 „rum, vt religio mihi mea deinceps permitteretur libera.
 „Nunc autem quando rursus me vrget, & mandat, vt de-
 „creto facto subscribam, equidem profiteor, me iam inde
 „ab adolescentia sic institutum, ac deinde sacrorum librorum
 „lectione sic esse confirmatum, vt hanc doctrinam plane
 „conuenire cum prophetarum & apostolorum scriptis, nec
 „vllius erroris conuinci posse, iudicem. Hac nimirum de
 „caussa & parens meus & ego, nonnullique alii principes
 „eius doctrinae confessionem scripto comprehensam exhi-
 „buimus olim, & legitimo permisimus concilio. Quum er-
 „go hac sui verbi cognitione me deus illustrarit, non mihi
 „licet ab agnita veritate discedere, nisi aeternum exitium
 „mihi conciliare velim. (c)

„De filiis autem electoris beatissimi ita habet SLEIDA-
 „NVS: Legatum Caesar ad Noribergenses & quosdam
 „alios miserat, qui decretum factum eis persuaderet. Cum
 „is in ea profectioe venisset ad Saxoniae ducis captiui filios,
 „idem egit; sed illi constanter negabant. Ad Caesarem
 „ergo reuersus, rem omnem exponit. Itaque captiuum
 „principem Caesar denuo sollicitat, deque filii queritur,
 „quod & decretum nuper factum repudient, & illud oppu-
 „gnari tum scriptis, tum concionibus permittant. Petit igi-
 „tur, agat cum illis, vt de vtroque sibi satisfaciant. Ad haec
 „ille: quamobrem editi libri doctrinam ipse non probet, nu-
 „per se demonstrasse Granuellano & Attrebatensi. Quod
 „cum ita sit, non posse filiis esse autorem, quod ipse, pacata
 „conscientia, facere nequeat, hoc illi faciant. Orare se plu-
 „rimum, vt boni consulat, & se suosque liberos tueatur.
 Haec illus constantia, addit Sleidanus, & in rebus aduersis
 animi fortitudo singularis, magnum ei conciliauit amorem
 passim apud omnes. (d)

(a) libr. xx, p. m, 58o.

(b) In

- (b) In dem dreifachen Interim Lips. 1721. Auctores tristis huius foetus, quem aequae pontifex rom. atque protestantes auerfabantur, erant JVL PFLUGIUS, episc Numburg. MICH. SIDONIVS, episc. Merseburg. & JOANN, ille AGRICOLA, Jslebius, conf. b. JO. FR. BVDDEVS isag. in vniuers. theol. I, II. c. 2. ad §. 8. p. 437. sq. JOACH. MVSAEVS praelect. in epit. form. conc. proleg theol. IV. p. 2. sq. S. R. JO. GE. WALCHIVS in den Relig Streitigkeiten der euangel. Luth. Kirche. P. I. c. 2. §. II. p. 115 -- 140.
- (c) l. xx. p. 583.
- (d) l. XXI. p. 591.

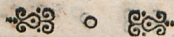
§. III.

Sic ergo ecclesiae nostrae ratione comparata Gymnasium Jenae existere coepit, nullum sane alium in finem, nisi vt esset propugnaculum veritatis, qua antiquius, qua diuinius, qua carius nihil vmquam coelitus nacti sunt purioris euangelii professores. Et profecto vix vlla schola, quae eiusmodi auspicia gloriari possit, floruit post hominum memoriam, talpaque coecior sit & impius, qui singularem circa ea prouidentiam coelestem non videat, admiretur, concelebrat.

§. IV.

Bene multa vero licet sint notatu dignissima, quae ab anno conditi Gymnasii Jenensis, vsque ad annum, quo vniuersitatis priuilegia ab Imperatore Ferdinando eidem tributa, accepimus, in Germania gesta: nihil tamen obstat, quo minus potiora breuibus complectamur. Versetur primum oratio nostra in rebus politicis; deinde procedat ad ecclesiastica. In scenam igitur prodeat nouus Saxoniae Elector MAVRITIVS, qui MDXLVIII. d. xxiv. Febr. spectante IOANNE FRIDERICO, Septemuiratus dignitatem a Caesare impetrauerat. (a) Vt quippe ille focerum suum Landgrauium Hassiacum carceribus, quibus per aliquot annos,

annos, quo iure, non definio, vexabatur, liberaret, arma tandem capeffuit, quorum is fuit successus, vt maxima celeritate, tumultuarie Oeniponte discederet Caesar cum Ferdinando fratre, & per alpes Villacum, *illud plus ultra* Caroli, defleceret. Ne ergo hostis ad suam laudem referret Joannis Friderici magnanimi, iam toto quinquennio captiui, libertatem, iam paullo ante, quam in fugam se daret Imperator, eum dimiserat. Insequebatur *pacificatio Passauensis*, & paullo post demum custodia liberatus est penitus Landgravius, quarta scil. Sept. die MDLII. Ipsis calendis dicti mensis Caesar Augusta discesserat & polixe de sua beneuolentia pollicitus, Joannem Fridericum, qui etiam iam liber eum, quocunque iret, comitabatur, a se dimisit, quo facto postridie domum versus profectus est. (b) Sic aliud quasi agendo Mauritius Joannis Friderici, cuius dignitati & prouinciis inhauserat, non sine exoptato euentu, factus est liberator, qui & paullo post anno MDLIII. in proelio cum Alberto Brandenburgico, victor licet, tormento manuario traiectus ad ilia, biduo post animam posuit. (c) Mortuo Mauritio Joannes Fridericus ex filiis alterum Joannem Guilielmum, vt sua repeteret, misit ad Caesarem in Belgium, qui nihil, quo, quae insidiis amiserat, sibi restituerentur, non egit; sed spe excidit.

(a) SLEIDAN. libr. xx. p. 577.

(b) Jubila Jenae aliorumque oppidorum ob hunc reditum lege in *Job. Mich. VVeichsfelders* Leben Joh. Fridr. des Grossmüthigen. p. 861. sqq.

(c) id. l. xxv. p. 93.

S. V.

MDLIV. die XXI. Februarii SIBYLLA Cliuensis, Joannis Friderici coniux mortalitatem posuit Vinariae & vndecimo post eam die, princeps ipse, quem aliquando decubisset aegrotus, soluit naturae debitum. Decefferunt uterque in vera dei cognitione, & ipse quidem, dum vxori sepulcrum

crum in aede sacra paratur, iubet, sibi locum aliquem ad
 latus illius referuari, quod breui secuturus esset. Neque
 fefellit eum opinio. Namque Martii die tertio sub horam
 decimam ante meridiem quum ex lectulo concionem ex
 ore AMSDOREII audisset, implorata numinis diuini miseri-
 cordia suumque spiritum deo commendans, ex hac aerum-
 nosa vita coelestem in patriam emigrauit. Bella, quae tunc
 mouerat Albertus Brandenburgicus, suis quoque prouin-
 ciis minantia, prudentia sua amouit tranquillasque posteris
 reliquit.

vid. SLEIDAN. I. xxvi. p. 753. conf. omnino *VVeichsfelders*
 Leben Joh. Fridr. p. 938. & HORTLEDERI tom. II.
 libr. 3. c. 88. p. 741. vbi programma academicum in obi-
 tum Sybillae insertum est. Orationem funebrem habuit
 theologus Jenens. *Joann. Forsterus*, quam exhibet *VVeichsfelder*
 p. 943--952. qui & extrema incomparabilis Electoris Jo-
 annis Friderici copiosius descripsit p. 952. sqq. funeralia
 eiusdem exstant apud HORTLEDERVM I. c. p. 1006. sq.
 Non possumus quin & hic monumentum in templo Vi-
 nariensi a serenissimis filiis postum huc reponamus:

ILLVSTRISSIMIS ET INCLITIS PRINCIPIBUS DN. JO-
 HANNI FRIDERICO I. DVCI SAXONIAE IMPERII
 ROM. NATO ELECTORI, LANDGRAVIO THVRIN-
 GIAE MARCHIONI MISNIAE ETC. ET DN. SIBYLLAE
 NATAE DVCI CLEVENSI BERGENSI ETC. DESI-
 DERATISSIMIS PARENTIBVS LVCTVOSI FILII,
 JOHANNES FRIDERICVS II. JOHANNES WILHEL-
 MVS, JOHANNES FRIDERICVS III. GRATITVDI-
 NIS ERGO

POSVERVNT

ANNO DNI. MDLV.

Confessis stabili per saeuia Parentibus Arma
 Iustificam pietate fidem, pietatis Amantes,
 Grata Pii Soboles, vno tres pectore fratres,
 Hanc Tabulam posuere, Annis vt euntibus esset
 Adsertae fidei monumentum, et pignus amoris,

b

Christe

Christe tuis praesens, qui tuta vmbacula praebes,
 Vt superent etiam, quae non superanda putantur,
 Da pacem atque hostes, compesce. Tuere timentes.
 Te mediante Patrem, cuius sapientia splendet
 I procul infelix hominum sapientia, iustum
 Ante deum in solo reddit fiducia Christo.

SAGITTARIUS hist. *Joann. Frider.* ipsi etiam, inquit, ab ecclesia christiano-euangelica honorificum epitaphium datum est, quod amor piorum expresserit, nullam habens inuidiam magnaeque fuit gloriae. Factum autem ita:

Johannes Fridericus Dei Gratia Electus Martyr Jesu Christi
 Dux Afflictorum Princeps Confessorum Fidei Comes
 Veritatis Signifer Sanctae Crucis Antesignanus Patientiae
 Et Constantiae Haeres Vitae Aeternae Obdormiscens In
 Christo Migravit Ex Hac Miserrima Vita In Coelestem
 Patriam Vinariae Mense Martio Die III. Anno MDLIV,
 Aetatis LI.

§. VI.

Sequenti anno iam affecto d. 25. Octobr. cuiusmodi rarius in Germania aliisque regnis accidere solet, Carolus V. cui omnia fere ex animi sententia cesserant, nisi quod Joannis Friderici constantiae impar fuerat, ultro se abdicabat imperio, quod qua Hispaniam Philippo II. qua Germaniam germano fratri Ferdinando, Romanorum Regi, consensu statuum tradidit. Sic enim in fatis erat, ut non ab illo, sed ab hoc academica, seu, si mauis, Vniuersitatis, priuilegia impetraret dulcissima patria nostra, eaque adhuc viuo Carolo V. qui natus octo & quinquaginta annos, sex menses, & quinque vigintique dies, die demum XXI. Septembr. MDLVIII. agnita, ut fertur, veritate euangelica, facta de Joanne Friderico Electore infecta exoptans, animam efflauit fessam, expertus huius mundi schematis transitori vauitatem. (a)

(a) conf. *Sleidanus*, continuat. M. JOANN. SCHADAEI. I. I. p. 142, vbi doctoris Constantini Pontii, qui Carolo V. a con-

confessione erat, mentio cum laude iniicitur, vt veritatis euangelicae tandem martyr, vid. idem l. IV. p. 160. SAGITTARIUS autem in vita Electoris §. 24. p. 52. habet sequentia: Poenituisse tandem Carolum V. quod tam duriter habuerit Joannem Fridericum, vel id indicio est, quod post solennem imperii abdicacionem, cum rerum gestarum historiam in mappis depictam in monasterio hispanico, quo in vitae reliquum consumpsit, parietibus affigi curasset, quoties historiam capti Electoris spectasset, ingemiscens dixerit: Hunc si reliquissim, qualis fuerat, mansissim & ego, qualis eram. Duo adhuc testes huius rei excitat WEICHSELFELDER l.c. p. 857

§. VII.

Iam quod ad *statum ecclesiasticum* eorum temporum spectat, referri huc praesertim merentur persecutiones moestae a parte Imperatoris propter libellum *Interim* continuatae per omnem fere Germaniam. De pulsis Augusta verbi diuini ministris id saltem obseruare liceat, quod Saxoniae Elector captiuus, vbi rem per internuncios cognouit, & consolatus sit & pecunia quoque iuuerit discedentes theologos. (a) Maxime autem Magdeburgum, ob infractum suorum animum & in doctrina puriori seruanda constantiam collaudatur a SLEIDANO. (b) Postquam enim duplicem proscriptionem & acerbam oppido obsidionem & deditonem narrauerat, addit denique: *Ad hunc modum liberati Magdeburgici, praeter multorum expectationem, summam nominis gloriam adepti sunt apud exterarum nationes, quod prope soli per omnem Germaniam exemplo suo docuissent, quid possit constantia.* Neque piget omnino ex FLACII Illyrici, dein quoque Jenensis, vita, quam JOA. BALTH. RITTERO debemus, sequentia transcribere theologos Magdeburgenses concernentia: (c) *Zur Zeit der Belagerung liessen sich verschiedene der Adiaphoristen heraus, man wuerde nach eroberter Stadt Magdeburg die Theologos und Prediger daselbst, Amsdorfum, Gallum, Illyricum vnd*

b 2 Albe-

*Alberum an die Stadtmauren aufhaengen: Sintemahlen solche die vornehmsten Lehrer der Stadt abgaben, welche sich dem Interim so hart entgegen gesetzt. Allein als ein sonderbahres Kennzeichen der Goettlichen Guete und Prouidenz preifete er (Flacius), das sie nicht nur zeit waehrender Belagerung sicher sind erhalten, sondern auch nachmahls bey Vebergabe der Stadt obnangetastet gelassen worden: anerwogen, als der Rath bey waehrender Accor dirung auch besonders des Flacii vnd Galli bey dem Churfuersten Herzogen Moritz, Erwaenung thate, so siele die gnaedige Antwort dahin, er haette nichts wider sie, vnd koenten sie frey vnd sicher, entweder in seinen, oder in andern Landen leben, wo sie wolten, welcher Punct sodenn auch dem errichteten Accord selbst ist einverleibet worden. v. s. v. Instauratio Concilii Tridentini ip-
 fis Septembr. Calendis MDLI. tantum abest, vt laetiora fata puriorum coetui Christiano promitteret, vt potius ad eum opprimendum comparata videretur. Nulla certe obliuione delendae Galliae Regis litterae sunt, ad, vti vocabat, conuentum Tridentinum, quibus vehementer eius institutum sibi displicere, solennissime protestabatur. (d) Sed quanta quanta quoque erant mala, quae protestantium ecclesiam adfigebant: interioribus tamen eius diffidiis nihil calamitosius cogitari poterat. Nam vt taceamus viri in omni genere doctrinae eruditissimi ANDR. OSIANDRI, (e) qui antea Norimbergae cum laude aliquot annos docuerat, anno vero MDXLVIII. ob edictum imperatorium de libro *Interim* in Bcrussiam profectus, sequenti anno in Academia Regiomontana Professor publicus constitutus est, controuersiam motam de iustitia dei essentiali in nobis habitante, qua nos coram deo iustos esse dicebat, cui sese, at satis infelicitur, opposuit FRANC. STANCARVS: vt porro sicco silentii pede praetereamus lites a GEORGIO MAIORE sparsas de necessitate bonorum operum ad salutem, quas adaugebat infauso omine NIC. AMSDORFIVS, (f) cetera vir magnus & pius, in alia quaeuis ruens, certe nullae huius seculi
 con-*

contentiones acriores fuere, disputationes feruentiores nulla, quam de rebus adiaphoris, ex libro *Interim Augustano* exortae, quarum FLACIO Illyrico, in reliquis bellis domini milite strenuo, aduersarium vehementiorem minusque exorabilem noui profecto neminem. Misera haec rerum conditio, illo famoso *paruo Interim*, h. e. formula Lipsiae MDXLVIII. conscripta, vt ita loquar, perficiebatur, (g) & lacrimabile schisma pariebat, non prius e medio sublata, donec *formula concordiae* esset ad vmbilicum perducta. Quae speciatim in colloquio Wormatiensi, fere in fine anni MDLVII. acta sunt, ad componenda litigia adiaphoristica pluribus *continuator Sleidani* commemorat, notatque inter alia, theologos tenentes, quod frustra a reliquis Augustanae confessionis theologis petierint, vt citra ambages Zvinglii, Osiandri, Maioris, Adiaphoristarumque doctrinas impuriore condempnarent, Wormatia abiisse, vnde deinceps vanus colloquii exitus pendisse videtur. Quae autem Ernestinis theologis de conuentu Francofurtano sententia fuerit, exposuit b. D. VAL. ERNEST. LOESCHERVS. (h)

- (a) l. xxii, p. 654.
- (b) l. xxiii, p. 667. conf. ALBINI Chron. Saxon. in auctar. p. 104.
- (c) edit. 2dae p. 46.
- (d) SLEIDAN. l. xxii, p. 655.
- (e) SLEIDAN. l. xx, p. 583. l. xxii, p. 647. RITTERVS in vita Flacii p. 49. sqq. JO. MVSAEVS praefect. in epitom. form. concord. p. 141. sqq. S. R. JO. GE. WALCHIVS in den Relig. Streitigk. der Euangel. Luther. Kirche t. I. p. 85. sqq. & 97. sq. WEICHSELFELDER im Leben Joh. Fridr. de sedandis Osiandricis controuersis sollicitum electorem sistit. p. 935.
- (f) SLEIDAN. l. c. lxxii. b. JO. MVSAEVS l. c. p. 181. WALCHIVS l. c. p. 98. sqq. &c.
- (g) Non theologorum Saxoniorum, verum quorundam aulicorum Mauritanorum foetum hunc esse, ex libro: Endlicher

licher Bericht vnd Erklarung der Theologen zu Wittenberg vnd Leipzig &c. Wittenb. 1750. 4to obseruat JO. DAV. JAENKEN im gelehrten Pommer-Lande, siue potius in der Lebens-Geschichte D. Jo. Bugenhagens. p. 70. seqq.

(h) conf. Hist. motuum. P. II. p. 116. & 120.

SECTIO II.

MEMORABILIA EORVM TEMPORVM, QVIBVS
JENAE ACADEMIA CONDITA EST.

§. VIII.

Patet ex dictis, tranquillis quidem temporibus, si statum spectemus politicum; at maxime turbulentis & inquietis, si ecclesiasticum cogites, euenisse, vt, quod adhuc academiae patriae deerat, ab FERDINANDO Imperatore suppleretur, & Jena die II. Febr. MDLVIII. vti constat, solennissime inauguraretur, praesentibus quidem Serenissimis Saxoniae ducibus JOANNE FRIDERICO II. JOANNE WILHELMO, & JOANNE FRIDERICO III. & ERNESTO, principe Hennebergenfi. Exstat JOAN. STIGELII epistola, continens descriptionem pompae & spectaculorum, quae celebrata sunt in promulgatione priuilegiorum Academiae Jenensis, scripta ad JOAN. MARIVM SCAEVO-LAM MDLVIII. quam vir, quum viueret, illustr. BVRC. GOTTH. STRVVIVS recudi curauit, (a) & in compendium misit alibi. (b) Videlicet iam communis fama diulgauerat, academiam a Ferdinando Imperatore concessam, atque a Carolo V. eiusdemque fratre fuisse confirmatam, cum ad promulgationem priuilegiorum accederet JOANNES FRIDERICVS, eidem ipse interfuturus. Describitur ergo, quomodo aduentans princeps a Rectore tunc temporis JOANNE SCHROETERO, medicinae doctore, cum comi-
tatu

tatu academico solemniter ac piis gratulationibus exceptus, atque proluxa ordinis Scholastici serie a foro vsque ad portam in urbem deductus, vsque ad diuersorium. Ingressus princeps cum magno agmine equitatus, eundemque comitabantur comites & proceres & equestris ordinis homines. Princeps ipse ad latera ducebat fratrem GVILIELMVM ducem Saxoniae, & ERNESTVM, principem Hennebergensem, filium GVILIELMI, ne dicam de reliquo comitatus ordine & signis laetitiae a militibus publice exhibitis. Postero die coetus scholasticus longo agmine ad aedes, in quas princeps diuenterat, procedit. Eo prodeunte, cum fratribus duobus & Hennebergensi, omnique comitatu aulico, pompa scholastica procedit ad templum, conscenso ibi theatro dux JOAN. FRIDERICVS surgens, composito ad lenitatem ac grauitatem vultu, oratione latina alloquitur ordinem scholasticum, quae etsi data opera prolixitatem non habebat, erat tamen ita concepta verborum delectu, temperata affectibus, concinna periodis, condita suauitate sententiarum, plena grauitate rerum, vt eius gratiam, inquit STIGELIUS, ne quidem extrema, quod aiunt, linea attingere nostra possit infantia. Erat tamen haec fere rei summa: Quoniam exemplum maiorum suorum, PATRIS maxime secutus, cum inde ab initio suae gubernationis, vna cum fratribus, in id operam dedisset, vt veram de deo doctrinam & recta studia bonarum artium conferuaret ac propagaret, eoque nomine & academiam Jenensem auxisset professoribus & salariis, & hoc tempore cum fratribus coram adesset, vt accepta ab inclyto Caesare FERDINANDO Rege Romanorum, priuilegia donaret ac traderet academiae, precari sese, vt id omne feliciter ecclesiae & reipublicae eueniat, hortarique tum Professores, tum Senatum oppidanum, vt studio concordiae, acceptum decus custodiant, vt habeat hoc quoque in loco hospitium filius dei, ex quo eius vox, studio adnuntiantium pacem, audiri, iuncun-

cundeque sonare ad posteros possit. De hac pergit, STIGELIVS, principis oratione diligenter percontatus, reperi, eam litteris non fuisse consignatam, sed ad occasionem ex tempore ita conceptam, id quod eruditorum applausum & venerationem erga principem, mirifice auxit. Hoc sermone principis finito, prodit vnus ex consiliariis, Juris doctor, & ex diplomate regio ipsa priuilegia recitat. His CHRISTIAN. BRVCK J. V. D. & cancellarius ex mandato Principis orationem habuit lingua vernacula, qua propensam principis in academiam voluntatem, condita statuta, leges ac iura vniuersitatis toti ordini significauit, protectionemque & tutelam principis promisit. His peractis, gratulatio & gratiarum actio a STIGELIO, nomine academiae facta, atque inde coetus e templo domum reuersus epulis exceptus fuit. Postea spectacula equestria fuerunt celebrata, in quibus GVILIELMI ducis virtus laudatur. Subiungit tandem Stigelius epigrammata facta inter spectacula equestria lectu haud iniucunda.

(a) biblioth. libror. rarior. ejusd. thec. 1. p. 1. sqq.

(b) thesaur. variae erudit. ex Scriptorib. potissimum Saec. xvi. & xvii. alias biblioth. antiq. anni MDCCVI. mens. Jul. p. 314. sqq. vbi & NIC. REVSNERI Panegyris actus doctorum Jctorum celebrata solenniter in academia Salana &c. recensetur,

§. IX.

Quamquam vero laetiora iam quaeuis promittebat haec noua Jenae facies, inprimis quod & theologis & philosophis & in omni eruditionis genere versatissimis viris floreret; tamen non plane respondit spei euentus. Namque MATTHIAS FLACIVS Illyricus iam MDLVII. quod vocationem Saxoniae ducum sequeretur, eo ipso VICTORINVM STRIGELIVM offendit. Teste enim b. SPENERO (a) hic illum, quo minus acceptaret dictam vocationem, litteris dehor-

dehortatus est. Nam scripserat, si diuersis seiuncti uiuerent locis, suus cuique honos mansurus esset & amicitiae nihil decessurum: secus si fieret, hoc est, si Jenam se transferri pateretur, alterum alterius honoribus obstiturum, & in odia degeneraturum, qui illos haecenus iunxisset, affectum. Ex quo, ait laudatissimus theologus, colligitur, huic vni deinceps, quod minabatur, studuisse STRIGELIVM, vt se superiorem doctorem pessumdaret. (b) Equidem tristis eheu! experientia paullo post docuit, quemadmodum feruor, qua inter se flagrabant, eos in deuia seduxerit, & FLACIVS Synergismum STRIGELII impugnaturus in alterum ruerit extremum, & peccatum originis ipsam hominis substantiam esse, incaute satis propugnaret. (c) Historiam lacrimabilis huius controuersiae pluribus b. JO. MVSAEVS, (d) S. R. JO. GE. WALCHIVS, (e) alii, memoriae prodiderunt. Ceterum quum scribit vir summus LAVR. MOSHEMVS: *Si grauissimis viris credendum est, parum curare loquendo potius, quem peruerse sentiendo peccauit (Strigelius), idque tantum, quod aduersarii probabant, significare voluit, aptum natura esse corruptum hominem ad recipiendam vini diuinam, quae sola & unica morbis mederi valet: miror finitrum eiusdem de FLACIO iudicium: volunt aliqui, inquit, ignorantiae notionum & distinctionum philosophicarum in hanc fraudem Flacium impulsus fuisse, magisque insolenti vocabulo, quam re ipsa peccasse. Hi si vera nobis narrant, quod dubito, aut effrenato ingenio fuerit, aut incredibili pernicacia abundauerit necesse est.* (f) Videlicet ex singulari affectu, quo se in PHILIPPVM MELANCHTHONEM vir summus ferri itemdidem prodit, haec verba profluxisse videntur. Certe quae mens STRIGELIO, cui Cancellarius, CHRISTIAN. PONTANVS impense cupiebat, federit, locupletes testes sunt triginta theologi Jenenses exsules. Forsan heic, quid neglectus formularum caute loquendi, quid philosophiae in theologicis abusus potuerit aliquando, maxime tempora lo-

c

quantur, quae *formulam concordiae* antegressa sunt. Laudes ceterum Jenensium theologorum intuitu purioris doctrinae Lutheranae enarrat b. D. VAL. ERN. LOESCHERVS. (g)

- (a) in den theolog. latein. Bedenken p. 111. c. xvii. art. 1. dist. II. n. 13. p. 187. conf. RITTER im Leben Flacii, p. 91. sq.
- (b) Concordant haec cum iis, quae narrat RITTERVS I. c. p. 98. sq.
- (c) observatu dignum est, quod refert RITTERVS I. c. p. 15. not. c. ex KOENIGII bibliotheca veteri atque nova, LEONHARD. FUCHSIVM, celeberrimum illum medicum Tubingensem, amicum Flacii intimum docuisse: *morbum esse substantiam*. At vero hanc opinionem Flaciano errori obliettrices manus praebuisse, ego propterea, quod peccatum originis non tam pro morbo cum Strigelio, quam pro ipsa potius morte habuerit, dubito. Ipsa potius Strigelii disputatio effecit, ut is peius loqueretur, quam sentiret.
- (d) praelect. in form. concord.
- (e) WALCH in den Relig. Streitigk. P. I. p.
- (f) institut. hist. christ. recent. Saec. xvi. sect. III. c. 2. §. 26. p. 197.
- (g) hist. motuum P. II. p. 155.

§. X.

Ergo auspicia quidem academica Jenae inquieta admodum & ad rixas comparata erant, progressus tamen, Jenensibus theologis pacis amantiores fuisse nullos, demonstravit. (a) Quodsi enim Saeculo xvii. quibus deinceps nostro aevo ita dictae pietisticae quodam modo accesserunt, in quas tamen obtorto veluti collo tracti sunt, nihil, quod in polemica theologia notatu inprimis dignum sit, meminimus. (c)

- (a) de colloquio Altemburgico MDLXVIII. vt & de controversiis cum theologis electoralibus conf. LOESCHERI hist. motuum, P. III. p. 19. sqq. & passim,

(b)

(b) De controuersis Syncretisticis vid. S. V. WALCHIVS in den Relig. Streitigk. der evangl. Kirch. P. 1. c. 4. §. 6. sqq. p. 219. sqq. praecipue de Musaeanis p. 371. sqq. Non possumus, quin quae p. 225. sq. leguntur, huc transferamus: In der dritten Classe derienigen Personen, welche bey diesem Streite vorkommen, muessen wir dieienigen bringen, die zwar Calixto vnd seinen Anhaengern in der Hauptsache nicht beistimmen; gleichwohl aber nicht alles, was die Wittenberger, besonders Calouius, vornahmen billigen, noch in allen Stuecken ihre Parthey ergreifen konten. Zumahl als man den Consensum repetitum aufsetzte, vnd ein neu symbolisch Buch wieder die Calixtiner einfuehren wolte. Sie hatten bisher gesehen, was die allzugroße Hitze, die man bey dieser Controuers gebraucht, vor Schaden gebracht, vnd erkanten voraus, wie vnser Kirche noch enger werde eingeschraenkt, vnd in weit grossere Vnruhe gesetzt werden, wenn das Vorhaben mit dem Consensu repetito seinen Zweck erreichen solte. Dieses thaten nun die Jenaischen Theologen alhier, absonderlich der selige Ioh. Musaeus, ein Mann von grosser Penetration, der nach derselbigen voraussahe, was die Wittenbergische Anschlaege mit dem Consensu repetito nach sich ziehen moegten. Dieses stunde den Wittenbergern nicht an: daher sie auf die Jenaischen losgiengen, vnd weil Musaeus der vornehmste war, so erregten sie die so genannten Musaeianischen Controuersien, womit der Streit noch laenger verzoegert, vnd viel Vnruhen in der Kirchen erwecket wurden.

(c) Quod pertinet ad Pietisticos motus, conf. iam laudatissimus WALCHIVS l. c. c. V. sect. I. p. 838. sqq. inprimis §. LI. LIJ. CXLIV.

CAPVT II.
DE PROFESSORVM JENENSIVM DE PHILO-
SOPHIA ET THEOLOGIA,
MERITIS EXSTANTIORIBVS.

§. XI.

Progreditur nostra oratio ad academiae patriae laudes, quas ex Professorum suorum de republica litteraria meritis adepta est. Neque profecto in omni eruditionis & doctrinae genere defuere viri, quorum memoriam nulla vniquam obliuio obliterabit, quorum magna nomina iam dudum sunt aeternitati consecrata. Quemadmodum autem, quo minus in tam late patentem iam excurramus campum, propositi limites vetant; ita philosophicae pariter atque theologicae scientiae studium nostrum prouocabunt, quaeque suppeditat earum memoria in his terris, paucis delineabimus, reliqua iis relinquentes, quibus locupletiora patent scrinia.

§. XII.

Et quod quidem philosophiam concernit, omnium temporum historia vniuersitatis Salanae, quam longe a pruritu nouaturandi condendique sectas ea abfuerit, quemuis condocebit. Ea adhuc saeculi decimi sexti conditio erat, vt salutaris quidem doctrina instauraretur pristinaeque suae puritati a megalandro LVTHERO redderetur; sed philosophiae Aristotelico-Scholasticae terminus nondum apparuerat, non sane, nostra quidem sententia, sine prouido numine. Namque & sapientiae humanae fontes ipsas sanctiores pandectas aperuisse, nobis extra omnem dubitationis aleam positum est. Praelucere nimirum rationi sacra scriptura debebat, vt scopulos euitare disceremus deinceps, circa quos tot olim ingenia infeliciter obhaeserant. Eadem ergo, vt alibi, ita Jenae erat philosophiae ratio, nec esset omnino, quod de
illa

illa doleremus, nisi terminorum scholasticorum eorumque niminis vagorum in theologia usus, usus autem? immo potius abusus iusto frequentior tot, eheu! dissidia, tot alterationes in ecclesia peperisset. Memoratu ceterum ex eodem saeculo dignus est IVSTVS LIPSIVS, ille philosophiae Stoicae instaurator, qui anno MDLXXII. professione eloquentiae & historiarum Jenae ornatum se ipsemet diffiteri non potuit, quam quoque dissertatione pro loco *de terra pretiosa* auspiciatus est. (a) At quemadmodum ultra biennium in Salana non commoratus est, neque, quod sciam, ibidem Stoicae philosophiae amorem prodidit: ita nihil quod tunc Stagyritae auctoritatem laedere potuisset, vel dictum est, vel scriptum. Mirum magis est, PETRVM RAMVM cuius fortuna post tristitia eius mortalitatis fata, etiam in Germaniae academiis varia erat, veteri philosophandi generi in Salana nostra nihil obfuisse. Nam quod v. cl. AB. ELSWICH (b) refert, b. GERHARDVM ab huius viri partibus non abhorruisse penitus, equidem non pugnabo; frustra tamen hic quaesiveris, quibus sectatorum RAMI catalogum augere possis. (c) Etsi vero Saeculo decimo quoque septimo erant, qui iugum Aristotelico-Scholasticum moleste ferrent perspicerentque, quantum illud sit, in quo disconueniat inter spiritum sanctum & Peripateticorum antesignanum: reperiebantur tamen, qui, dum isti hunc conciliare maximo studebant opere, magno conatu nihil agerent, in quibus cetera vir doctus JOANNES ZEISOLDVS emi-
nuit, cuius tractatus de Aristotelis in illis, quae ex lumine naturae innotescunt, cum sacris litteris consensu ab eaque apparente dissensu prodiit Jenae MDCLXVII. (d) Multo cautius de genuinis Aristotelis principiis meruit PAVLLVS SLEVOG-
 TIVS, philologus & philosophus suae aetatis nemini secun-
 dus, quem hoc quoque nomine laudavit ill. LEIBNITIVS, (e) cuiusue vita legitur apud FREHERVM. (f) Qui philo-
 sophorum eiusdem Saeculi RENATO CARTESIO illu-
 stri-

friorem nominis famam consequutus sit, me quidem fugere ingenue fateor. Vbi tamen huius placitorum adfectorum perlustramus, eorum quidem etiam per Germaniam numerum non exiguum conscribere possemus: verum Jenensium Professorum, qui iis sese adscribi voluerit, innotuit forte nullus. In aduersariorum potius CARTESII numero nomen suum professus est JO. MVSAEVS, cuius, ni fallimur, auctoritate & pacis studio factum est, vt arcerentur illius philosophumena alioquin sua laude haud plane defraudanda. Diuiserat iam per aliquot lustra cum Cartesio Aristoteles imperium, quum in medium prodiret CHRISTIAN. THOMASIVS, ornamentum proprium Academiae Halensis, id prae se ferentis singulare, vt omnibus fere scientiis nouum aut induerit, aut induere conata sit habitum. Comuni is cum LEIBNITIO praeceptore gauisus est, nempe suo parente JACOBO THOMASIO, qui nisi fuisset, forsitan nec vterque fuissent, quos postea orbis eruditus reuera nactus est. Qua Logicam & philosophiam moralem merita eius omni exceptione maiora sunt, multo minora metaphysicam si spectes aequae, atque physicam praestitit. Vt vero maxima nominis celebritate floruerit per totum, quae potest, terrarum orbem: multo tamen plures sectatores habuit in re politica, quam in reliquis disciplinis philosophicis, & nisi me fallit opinio, in horum numerum referendus est πολυισορίας fama inclytus GOTTL. STOLLE, praeceptor noster desideratissimus. Attingimus nunc periodum illam felicem, quae & Athenae nostrae Salanae Reformatore disciplinarum philosophicarum prorsus egregio superbire coeperunt, cuius magnum nomen patriae suae, Pomeraniae laudis erit & gloriae numquam interiturae. Vel me tacente, cui libet in mentem veniet haec legenti incomparabilis vir JO. FRANC. BVDDEVS (g), cuius *elementa philosophiae omnis* duobus tomis comprehensa, quorum octaua editio Halae MDCCXXV. ad manus est, communi plausu excepta sunt,

vt

vt iam sicco silentii pede tot alia scripta, cum primis ad philosophiam moralem & speciatim ad Jus Naturae & gentium spectantia, praetereamus. Equidem non solum quae IO. LOCKE, HVGO GROTIUS, IO. CLERICVS praestantioris momenti habent, ceu veri nominis eclecticus, in ordinem congeffit; verum etiam multis propriis meditationibus, excellentissimo suo ingenio debitis, adauxit. Hinc non defuere, qui ipsi plauderent publicis scriptis viri doctissimi, MARTIN. MVSIGIVS, IO. JAC. LEHMANNVS, Professi. Jenens. S. R. D. JAC. GVILIELM FEVERLINVS, IO. REICHLVS, ANDR. RIDIGERVS, IO. JAC. SCHATZIVS cet. Legi meretur S. V. JO. GE. WALCHII *Schedisma historico-philosophicum de fatiis elementorum philosophiae ecclesiae* S. R. JO. FR. BVDDI. Neque huc non facit b. JOAN. JACOB. SYRBIVS, ob *institutiones philosophiae rationalis ecclesiae* Jenae MDCCXVIII. MDCCXXIII. & ipse innumeris meritis conspicuus D. JO. GEO. WALCHIVS, praeceptor & promotor noster ad cineres vsque colendus, celebratissimus celebrium filiorum Parens, cum ob eiusdem *Einleitung in die Philosophie*; tum ob *Lexicon philosophicum* annos laturum, omnis philosophiae & priscae & recentioris thesaurum auro contra cariorem. Denique quemadmodum philosophia Leibnitiano-Wolfiana per multas Germaniae scholas inuenit, quibus placuit, viros perspicacissimos: ita quoque Jenae fata, quibus nullum aliud systema praeter Aristotelico-Scholasticum gloriari potest, habuit satis laeta ac prospera. Debet ista praesertim clarissimis philosophis JAC. CARPONIO, HENR. KOEHLERO, & quem primo loco nominare debuissim S. V. JOANN. PETRO REVSCHIO, (h) Praeceptor & Promotori nostro honoratissimo. Tantum autem abest, vt sectaria philosophandi ratio ibidem praeualuerit, vt potius Systemata Reuschiana & logicum & metaphysicum philosophiae ecclesiae eiusue verae & genuinae testes sint multo locupletissimi. Ex eo tempore scientias fere

fere omnes modo nouas auctas incrementis, modo maiori luce radiantes, certe paullo rigorosius tractatas videris. (i) Sed ne princeps, quod academiae patriae nouum conciliauit splendorem, momentum non attingamus, omnium rei literariae incrementorum ignarus sit oportet, quem illustr. HAMBERGERI, Jenensis, filii patre adhuc maioris; at, proh dolor! praematura morte orbi erudito erepti philosophi ac medici, systema physicum, *principio illi adhaesionis* longe foecundissimo superstructum, penitus fugerit, eo quod omnibus aliis facile palmam praeripiat. (k) Prius nos tempus & spatium, quam dicendi materia deficeret, vbi ad mathematicos, in quibus cluent WEIGELII, WIEDEBURGII, HAMBERGERI; ad historicos, in quibus eminent STRUVII, BVDERI; ad philologos denique, WASMVTHIOS, DANZIOS, RVSIOS, STOCKIOS, TYMPIOs procederet oratio. Verum id nobis maxime superesse sentimus, vt de praerogatiuis, quas a theologis suis consecuta est Vniuersitas Jenensis strictim dicamus.

- (a) Aliquando quidem religionis metu inductus negavit hoc ipsum Lipsius. Certe SCHLVESELBURGIUS apud CRENIVM animaduersion. philologic, & hist. P. VII, p. 45. sq. refert, quum ab illo Leidae hac de re quaeretur, Lipsium respondisse, se esse hominem christianum & perinde sibi esse, huic ne, an illi sectae addiceretur. Vitam huius viri AVBERT. MIRAEVs scripsit ediditque Antwerpiae MDCVIII. quae quoque eius praemissa operibus est. conf. cl. JAC BRVCKERI hist. philos. tom. VI. p. 771. add. FREHERVS theat. doct. vir. p. 151.
- (b) *Schediasm. de varia fortuna Aristot.* p. 54.
- (c) Singulare est iudicium ERICI VOLCMARI a BERLEPSCH, quod tulit occasione controuersiarum Aristotelico-Ramificarum, Ramismum gradum esse ad Calvinismum. Fieri autem potuit, vt, quo minus ex multis nostratium Rami scita amplexi sint, haec opinio obstitit. vid. b. LÖESCHERI *hist. motuum.* P. II, p. 151. sq.

(d) conf.

- (d) conf. *obseruat. Halens.* tom. III. obl. 13. p. 241. sqq. BRV-CKERI *Otium Vindelic.* mel. I. p. 120.
- (e) vid. *theodicæa* edit. GOTTSCHED. p. 70.
- (f) *theatr. doctor. viror.* p. 1543.
- (g) de cuius vita vide sis *das letzte Ehrengedaechtniß, welches dem seel. Herrn Joh. Franc. Buddeo der H. Schr. hochberuehmten Doctori vnd Professori Primario zu Jena ist angesetzt worden.* Jenæ MDCCXXII. fol.
- (h) conf. celeb. CAROLI GVENTH. LVDOVICI *ausführlicher Entwurff einer Vollständigen Historie der Wolffischen Philosophie. praesertim, P. III. passim.*
- (i) vt in philosophicis tantum disciplinis consistat oratio, ne de scriptis logicis, & metaphysicis dicam, omnium in oculis sunt HENR. KOEHLERI *Jus naturæ, & gentium*, celeb. JOACH. GEORG. DARIESI *Jus naturæ*, b. JOAN. GEORG. ZVRLINDEN *Hermeneutica imprimis sacra*, Magnif. CAR. GOTTH. MVELLERI, cui fasces academicos ea, qua decet, obseruantia, congratulamur, cum *philosophia moralis*; tum *die VVeisheit des Redners.* &c. &c.
- (k) vid. REVSCHII *Syst. logic.* §. 462. p. 500. vbi breuis & elegans inuentionis huius principii historia extat. „Ce-
 „leb. inquit, HAMBERGERVS pro sua, qua pollet, saga-
 „citate occasione sermonis, de adscensu aquæ in spon-
 „gia aut simili corpore & de æris pressione, habiti cum
 „cel. JOAN. MATTH. GESNERO aliquo modo factus
 „dubius de pressione æris, quatenus eidem tamquam
 „causæ adaequatae, tot adscribuntur effectus. In quam
 „quidem cogitationem adductus fuit per aliam experi-
 „entiam eodem tempore allatam, qua cultrum vel pen-
 „nam in vitrum vino vel aqua repletum immiserunt atque
 „obseruarunt, vinum vel aquam ab vtroque cultri vel
 „pennæ latere aliquatenus adscendere, seu subsultare at-
 „que se cultro vel pennæ applicare. Quod phaenome-
 „non ex æris pressione vix videbatur conceptibile. Sic
 „quidem pressio æris, tamquam causa adaequata tot
 „effectuum, labefactata in mente cel. Hambergeri; sed
 „vera tamen causa adhuc in puteo Democriti iacuit,
 „doneq; casu in aliam incideret experientiam, qua ob-
 „ferauit,

„feruauit, aquam ex epistomio aqualis profluentem non
 „pro ea, quam vi impetus obtinere deberet, directione
 „progredi, sed se epistomio applicantem sursumque pa-
 „rumque flexam moueri. Qua obseruatione mens illius
 „in excelsis posita, fausto omine et, quod commodum
 „accidit toti hominum generi, in illud incidit princi-
 „um: *fluidum specificae leuius adhaeret specificae grauiori*, quod no-
 „bis in physica nodis gordiis non distecandis; sed expedi-
 „endis & soluendis sufficit & Anglorum principium attracti-
 „onis multis post se parasangis relinquit.

§. XIII.

Ea theologiae pars, quae sacras pandectas, ex quibus theologum nasci certum est, recte interpretari eiusque verum ac genuinum sensum inuestigare docet, principem iure suo meritoque locum tenet, & in eo singularis prouidentiae diuinae specimen elucet, quod statim initio reformationis iis instructi animi dotibus exstiterint, quibus ad studium biblicum feliciter colendum opus erat. Nostrae ecclesiae theologis primas hic partes deberi, quamuis ante aliquot annos vita defunctus Cardinalis QVIRINIVS contra celeberr. virum SAM. FORMEY id inficiari ausus fuerit (a), quilibet rerum intelligens iudicabit. Verum possemne ego audaciae cuiusdam incusari, adfirmans, duumuiros, quos sibi olim Salana vindicauit, in tam illustri loco collocatos esse, vt iis parem, nedum superiorem, inuenire possim neminem? Videlicet MATHIAM FLACIVM Illyricum & SAL. GLASSIVM ob de genuino theologiae studio merita reliquis omnibus anteposendos, ipsa res loqui videtur. Sane b. JOAN. FR. BVD-DEVS scribere non dubitat: (b) *Inter eos, qui de ratione recte interpretandi sacram scripturam egerunt, primum praecipuumque locum tenet MATH. FLACIVS Illyricus, immo ita tenet, vt omnes, qui ante illum eiusmodi quid adgressi sunt, longo post se relinquat interuallo. Id namque egit in Clauae Scripturae sacrae, cuius duae partes sunt, quarum prior veluti Lexicon biblicum exhibet,*

habet, posterior integrum velut quoddam hermeneuticae sacrae systema efficit. Optimam editionem huius operis esse eam, quae cum praefatione JO. MVSAEI MDCLXXV. prodit, in qua etiam refutatio famosi istius de peccato originis libri extat, alii iam dudum adnotauere. Inepti sunt, quotquot melioribus dignum fatis theologum plagii infimulare haud erubescunt. Pleraque scilicet FLACIUM ex LYRA hausisse aiunt, vnde illud: *Si Lyra non lyrasset, Flacius non flasset.* Licet enim negari nequeat, post LVTHERVM quoque Illyricum nostrum Lyram adhibuisse in vsus suos: ipsa tamen illius huiusue scriptorum huc pertinentium collatio de hoc mendacio facile conuincere quemuis valebit. Ceterum ipsum FLACII de LYRANO dexterrimum iudicium apposuisse hic iuuabit. NIC. LYRANVS, inquit, *natus iudaus, postea Christianus, vt commodius sacrarum scripturarum, quas adnotationibus explicare conatus est, lectioni vacare posset, vt eorum temporum opinio ferebat, Franciscanus monachus factus est. Circa annum MCCCXXII. biblia scholiis illustrare coepit, quod opus postea exclusum absoluit intra septennium. In eo opere multa occurrunt, quae cum superstitione minus consentiunt atque demonstrant, Lyranum multa commodius exprimere potuisse, si feliciori saeculo natus fuisset. Symbolicam & allegoricam illam interpretandirationem a scholasticis & monachis inuestam minime probauit, quam etiam glossario illo labore refutasse videtur.* (c) Ipsa ergo veritas causam viri defendat. FLACIO non minor est SALOMO GLASSIVS, (d) qui sui saeculi phoenix in Germania dicitur b. D. MICHAELI WALTHERO. Pertinet huc maxime *Philologia Sacra*, criticam, grammaticam & rhetoricam complectens, quam, vt BVDDÆI verba ex praefatione huic libro praemissa nostra faciamus, tam accurate, solide, perspicue pertractauit, vt, quid amplius desiderari queat, vix inueniatur. Sunt, fateor, & alii, qui aut ante eum, aut postea, eumdem campum ingressi sunt, quorum laudibus, vt nihil detractum cupio, ita neminem hactenus existisse puto, qui GLASSIO in hocce genere

genere praeferrī mereatur. Viam equidem ei aliisque mon-
 strauit FLACIVS Illyricus, vir ingenio & doctrina praestanti-
 ssimus, in altera clauis Scripturae parte. Quod vt grato
 quoque animo ipsemet GLASSIVS agnouit: ita hunc & or-
 dine & methodo & ipsa tractandi ratione & obseruationum
 praestantia, ipso Flacio longe superiorem esse nemo diffite-
 bitur. De editionibus huius operis prorsus egregii exposue-
 runt IO. CHRISTOPH. DORNIVS, (e) JO. FRANC. BVD-
 DEVS, (f) qui denique subiungit: non errauero, si dixerim,
 triumuiros hosce, FLACIVM, FRANZIVM, GLASSIVM in
 hocce doctrinae genere principatum tenere, & cuncta ita
 exhaustisse, vt, qui post eos hancce viam ingressi sunt, pauca
 dicere poterint, quae ab iis dicta non sint. At neque in the-
 ologia dogmatica Jenae defuerunt, qui reliquis, magnis licet
 hominibus, antecelluere. Nam circa initium Saeculi xvii.
 vixit theologorum ille princeps, siue, vti nobilissimus D. HÖE
 eum appellat, Architheologus JOANNES GERHARDVS,
 (g) qui omnium fere eorum, qui systemata aut locos com-
 munes theologicos dederunt, gloriam obscurauit. Incepit
 autem suos locos theologicos MDCX. adhuc Heldburgi
 Sacrorum antistes, tomosque quatuor priores edidit, reli-
 quos Jenae confecit, finemque iis imposuit d. v. Kalend.
 Martii MDCXXI. Quae in huius operis laudem dici pos-
 sunt, in medium adfert b. JOA. FR. BVDDEVS, (h) qui
 simul, imprimis ALB. GRAVERO, DREIERO, aliisque di-
 cam scripsit, quod labem ei adspargere, cum suae ipsius
 existimationis detrimento, haud veriti sunt. Quis est, qui
 magni illius, quem plurimum adamamus, GERHARDI lo-
 cos longe praestantissimos nesciat? verba sunt CHRISTOPH.
 MATTH. PFAFFII, at quanti viri! (i) Proxime, si non
 scriptorum numero, tamen rerum sacrarum perspicacia,
 ad Gerhardum accedit JOANNES MVSAEVS, theologus
Augustanus, cuius vitam HENING. WITTEN *memoriarum*
decadi xvi. inseruit, (k) cui ZEVMERVS addi potest. (l)
 (l) Pro-

Prodiit ex ſcholis JOAN. GERHARDI, JOAN. HIMMELII, *Pomerani*, & SAL. GLASSII, ſcriptisque ſuis egregie demonſtravit, philoſophum atque theologum inter ſe eſſe & poſſe, quid poſſe? immo debere amiciffimos ubi ſua cuique dignitas, ſuus character reſpondeat. Legi certe meretur praefatio *Buddeana* de augmento ſtudii theologicici, praemiſſa editioni ſecundae FRIDEMANNI BECHMANNI *inſtitutionum theologicarum*, ubi, poſtquam ex FRANC. BACONE DE VERVLAMIO *de augmentis ſcientiarum* (m) quod ad theologiam, tria capita notaverat, in quibus quis excolendis ingenii vires periclitari poſſet, de duobus prioribus, nimirum de *legitimo uſu rationis humanae in diuinis*; deinde de *deſinendis & diſcernendis fidei articulis*, merita Muſaeana iuſtis laudibus proſequitur. Non ſtudebat, inquit, (n) VALENTIN. VELTHEMIVS, philoſophus & theologus aetatis ſuae eximius, non ſtudebat MVSAEVS magnis aut numerofis voluminibus edendis, modo ſalutaria docuiſſet; neque ſcriptioni prius attendebat, quam ſua ſe commendaret neceſſitate, aut a principibus expeteretur. Jam vero ad uſus omnium ſua proferens, acutam adhibebat limam, diuque circumſpiciebat, attentius meditabatur, emendabat ſingula & adcurate perpendebat, quae ſemel ſtatueret vellet, non quaſi, malignorum opinione, ſibi nondum ſatis conſtaret; ſed ut ad vivum reſecaret omnia, & legentibus iuxta audientibusque dubia nulla relinqueret. Equidem lugendae ſunt controuerſiae iſtae, ab ABRAH. CALOVIO ipſi motae; at debetur his *die auſuehrliche Erklaerung der Jenaiſchen Theologen*, qua, ſi vel vnicum eſſet opus Muſaeorum, quantus vir fuerit, cognoſceres quaſi ex vngue leonem. Compendium ex hoc libro dedit S. R. WALCHIVS, ubius honoris cauſſa a nobis nominandus. (o) Sunt, non diſſitemur, alii almae Salanae theologi noſtro encomio maiores, & innumeris meritis conſpicui; verum poſt MVSAEI nomen clarius noui nullum, quam BVD-

DEI,

DEI, iam supra inter philosophos laudati. Quid praestiterit in theologia dogmatica, quam a tot terminis scholasticis inutilibus repurgavit, & ubiuis dogmatum historia adnexa, nexu elegantissimo proposuit, ut pluribus repetam ex annalibus litterariis non opus est. In theologiae autem moralis scriptoribus omnibus, quotquot antea praeceptores in hac disciplina inclaruerunt, palmam praeripuisse videtur. Hinc CHRISTOPH. MATTHAEVS PFAFFIVS, quum in eo versatur, ut, qui theologiam moralem tradiderunt, recenseat addit, *Et qui ante omnes alios nominandus erat JOANNES FRANCISCVS BYDDEVS.* (p) Vestigiis eius institit princeps hodie theologus Jenensis JOANNES GEORGE WALCHIVS de omni sanctorum scientiarum ambitu & re litteraria, praecipue theologica, ut & de b. LVTHERI scriptis immortalibus operibus promeritus. Et qui possem sine vituperio hic nomen REVSCHII, quod dudum abiit in elogium, & usus philosophiae Leibnitiano-Wolffianae cum in theologia dogmatica, tum polemica omni posteritati commendat, non praedicare, quibus uti ob plura alia, ita quoque de theologia symbolica scripta dignissimo excepta plausu, adiungendus iure suo meritoque est summe venerabilis D. JOAN. CHRISTOPH. KOECHERVS, de quo academiae patriae ex intimo cordis affectu congratulamur.

- (a) vid. Vindiciae b. Reformatorum & inprimis Lutheri contra varias obiectiones ab Eminent. S. R. Cardinali A. M. QVIRINI propositae auct. SAM. FORMEY, V. D. M. phil. Prof. reg. Scient. Acad. Boruss. Secretario perpetuo, ac Academ. Imperat. Petropolit. Sodal. MDCCL. conf. S. R. D. KRAFTII theologische Biblioth. P. LV. p. 420. sq.
- (b) *Isagoge in univers. theolog. I. II. c. 8. §. 2. p. 1243.*
- (c) *catolog. testium veritat. quo opere JAC. THOMASIO iudice praefat. num. LXXXIV. p. 552. ecclesiam sibi nostram*

nostram numquam interituro beneficio obstrinxit, libr. xviii. p. 809.

- (d) vitam eius lege ap. WITTEN memoriar theolog. dec. ix. p. 199. vbi threnologia de ortu, vita, studiis, scriptis DN. SAL. GLASSII recitata in schola Celsenſi MDCLVI. d. xii. Sept. a MICH. WALTHERO. ap. ZEVMERVM in vitis. professorum ienensium, class. I. n. 32. p. 141. FREHERVM theatr. Doct. viror, f. 590. sqq. Annus emortalis Glasii hoc disticho proditus legitur :

nostrI qVI CeCIDIt CapItIs CeLebranda Corona
GLaſſIVs? Is sVpero VIVVs In aXe Viret.

- (e) biblioth. theolog. crit. P. II. l. 6. c. 2. p. 79.
(f) isagoge l. II. c. 8. §. 2. p. 1244.
(g) de eius vita vid. ZEVMER. l. c. p. 123. sqq. FREHERVS l. c. p. 467.
(h) l. c. p. 2069.
(i) introduct. in hist. litter. p. 95.
(k) apud WITTEN. l. c. p. 2074.
(l) l. c. class. I. p. 168.
(m) l. ix. cap. I. p. 487.
(n) ap. WITTEN l. c. (o) in den Relig. Streit. P. I. p. 463.
(p) Introduct. in hist. litt. p. 105.

§. XIV.

Floruit igitur Academia Jenensis per duo iam Saecula, floruitque ita, vt cum omnibus, & ante & post se conditis musarum domiciliis de principatu certare possit, si de principatu certare idem est, quod diuinam illustrare providentiam, atque de scientiarum augmentis optime meruisse, praefertim de doctrina salutari. Neque collectu iam difficile est, quanta semper SERENISSIMORVM illius NVTRITORVM fuerit cura & religio, vt ELECTORIS JOANNIS FRIDERICI Magnanimi in ea condenda locandaque finis sanctissimus obtineretur. Et qui potuit aliter fieri, quam tantorum PRINCIPVM sartam testam seruandi hypotyposin sanorum verborum zelus per omnem terrarum orbem
in

in omnis posteritatis, quo maius nil fingi, nil cogitari potest, exemplam iam dudum euaserit? Stat ergo & stabit SERENISSIMA ERNESTINAE STIRPIS, DOMVS, quoad solmundum collustrabit lumine suo, inconcussa multoque florentissima, quod, quo minus dubitemus, vel iubila de recens nato *Vinariae* PRINCIPE CAROLO AVGVSTO, & CELSISSIMORVM PARENTVM deliciis & spe patriae exoptatissima fatis loquuntur superque. Ad nos quod adtinet, ardentissima pro sempiterna Academiae patriae felicitate, & sub sceptris Saxoniae DVCVM longe clementissimis magis magisque efflorescente ardentissima nuncupamus vota, &, quemadmodum ea saecularem suam solennitatem beneficio coelesti, hoc est, FRIDERICI MAGNI, BORVSSIAE REGIS POTENTISSIMI OPTIMI PATRIAE PATRIS, armis victricibus debet tranquillam & a belli strepitu liberatam: ita ut nunquam rursus eodem terreatur; verum nobiscum iucundissimae pacis hymnos propediem canat, vehementer optamus. Gratulamur celeberrimis grauissimisque Academiae Jenensis PATRIBVS CONSCRIPTIS festos illos dies saeculares, ea, qua par est, animi obseruantia, &, quamquam EOS mihi praesenti venerari non liceat, neque spectacula fausto omine redeuntia oculis haurire, ut tamen nostros conatus paterno & beuiuolo affectu excipiant, omnibus, quibus possumus precibus oramus rogamusque. Redeat pax tandem, Germaniaeque appareat pleno cornu beata copia! Proroget omnipotens in melius semper aeuum salanam nostram felicem, & amicas musis aures applicet, det probos mores docili iuuentae, faueat omnibus ac singulis eius doctoribus, & placida eos beet senectute, ut doctus eius laudes dicat chorus, & laetus de illius auxilio exsulet!

Quod reliquum est, non patriae solum nostrae hic annus memoratu dignus est; verum etiam toti ecclesiae euangelicae, & praesertim Pomeranae. Quum enim ante hos ducentos annos, die quippe xx. Aprilis magnus ille JO-
ANNES

ANNES BVGENHAGEN, alias *Pomeranus* dictus, de pu-
riori ecclesia euangelica innumeris onustus meritis piam
animam deo, vnde erat, reddiderit, nosque anno MDCC-
XXXXVI. beatissimi LVTHERI diem emortualem pie
concelebrauisse meminerimus, quod a partibus nostris ali-
enum sit, non faciemus, vbi cum munificentissimi ill. Col-
legii nostri Conditoris PETRI GROENINGII memoria,
memoriam DOCTORIS POMERANI coniungamus Quem
in finem b. c. d. d. xii. *Februarii v. st. panegyricum triumphanti*
huic Reformatori faciemus, cui vt omnes, quotquot scholis
nostris bene cupiunt, diuinoque reformationis beneficio
iustum statuunt pretium, PATRONI, FAVTORES, AMI-
CI, pro dignitate quisque sua & quibus insignis est, me-
ritis, suspiciendi, nec non *ciues Collegii* nostri intersunt, ea,
qua par est obseruantia et ratione volumus rogatos. P. P.
Stargardiae in Ihna. MDCCLVIII.

Errata.

- pag. 2. lin. 5. lege posuerunt pro profuerunt.
- 4. lin. 7. lege IOANNES pro IONNES
- 7. lin. 6. lege IOAN. pro IOACH.
- 12. lin. 21. pro. adfigebant. lege adfigebant.
- 17. lin. 28. lege indentidem pro itemdidem.
- 21. lin. 2. pro niminis lege nimis.
- 22. lin. 29. lege patet pro poter.
- - lin. 29. pro patiae lege patriae
- 23. lin. 12. lege Schediasma pro Schedisna.
- 24. nota lin. 10. lege 1501. pro 15er.

1. / Lübtzn Aufschröibung Ino So-
lenniteten bay Fröyung Ino
2. / Lau Jubilaei academici Ino
Fruais Ino Univerfitalit.
2. / Einverftändung Ino Jolln. J. Ino Jolln.
bay Ino 2. Lau Aladruais Ino
Fubalfaft Ino Fruais Ino Univerfitalit.
3. / Exaltatu bay Ino Jolln. J. Ino Jolln.
iäufiger Hiftorien Fubalfaft Ino
Fruais Ino Univerfitalit.
4. / Aufschröibung d. Gullenung Jolln. bay
Ino Jolln. J. Ino Jolln. J. Ino Jolln. J.
Ino Aladruais Ino Fubalfaft Ino
Fruais Ino Univerfitalit.
5. / Fubalfaft bay Ino Fruais
Ino Fruais Ino Univerfitalit Ino
Fruais Ino Univerfitalit.
6. / Gratulatio amicorum quorundam
conventibus in actozum in Saecu-
laria et academica Senensia.
7. / Ch. Chemnitzii Jolln. J. Ino Jolln. J.
Fruais Ino Univerfitalit Ino Fruais
Ino Univerfitalit.
8. / Jolln. J. Ino Jolln. J. Ino Jolln. J.
Fruais Ino Univerfitalit Ino Fruais
Ino Univerfitalit.
9. / Jolln. J. Ino Jolln. J. Ino Jolln. J.
Fruais Ino Univerfitalit Ino Fruais
Ino Univerfitalit.
10. / Jolln. J. Ino Jolln. J. Ino Jolln. J.
Fruais Ino Univerfitalit Ino Fruais
Ino Univerfitalit.

- 11.) D. Josephus Josephus Tubulorum
 Dignus in Dnu. 2. An. Aladnuri
 Hanc Tubulorum Ino Inuissimam for
 Ino Dofula
- 12.) H. E. H. Müllerus Dignus in Dnu
 Ino Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
- 13.) M. G. Rostk Dignus in Dnu
 Dignus Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
- 14.) Dignus in Dnu Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
- 15.) N. Funccii gratulatio in ludos
 festo speculati altero triumpho
 Academiae ad Salam tenentis
 in academia ad Visurgim Linde-
 lienzi.
- 16.) D. S. Pasch gratulatio in acade-
 miae tenentis post duo secula
 natalem
- 17.) J. A. F. Bielske gratulatio in ce-
 lebratissima academiae patriae
 secundum Tubilaeum.
- 18.) M. A. E. Müllerus Dignus in Dnu
 Dignus Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
- 19.) Dignus in Dnu Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam
 Inuissimam Inuissimam Inuissimam

20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.

20. / D. F. G. Hork, Ino. Inuiciffau
Blad inuic Prouochy, fuchel fuchy
Hriff zu Ino Guelffau Infall
Haff in Inuic fuchy fuchy fuchy
fuchy Ino 2. Inu Guelffau Ino
Inuiciffau Inuic Inuic.
21. / Inuiciffau, Inuiciffau, Inuic Ino Ino
Ino Guelffau Infall fuchy zu
Inuic Inuic Inuiciffau Inuic
Inuic Inuiciffau Inuic Inuic
Inuiciffau Inuic Inuic Inuic
22. / Inuiciffau Inuiciffau Inuic Inuiciffau
Inuic Inuiciffau Inuic Inuic
Inuic Inuiciffau Inuic Inuic
Inuic Inuiciffau Inuic Inuic
Inuic Inuiciffau Inuic Inuic
Inuic Inuiciffau Inuic Inuic
23. / Dissertatio Inauguralis Theologica
J. P. Reuschii pro summis in the-
ologia honoribus obtinendis, prae-
side F. G. Walchio.
24. / Diss. Inaug. Theol. J. G. Zeisling
pro rite consequendis doctoris
Theologiae honoribus et privile-
giis, praeside F. G. Walchio.
25. / Diss. Inaug. Theol. A. Erhardt
Erhardt, pro capessendis docto-
ris honoribus, praes. F. G. Koeckero.
26. / Diss. Inaug. Theol. F. F. Hiftu
pro summis in theologia honori-
bus rite obtinendis, praeside
F. G. Walchio.
27. / Diss. Inaug. Theol. F. S. Zickleri
pro rite consequendis doctoris

- Theologiae honoribus et privile-
 gior, praeside F. Ch. Koechero.
28. / Disf. Inaug. theol. F. W. Blaufuss,
 pro summis in theologia hono-
 ribus obtinendis, praes. F. G. Walckenaer.
29. / Disf. Inaug. theol. E. A. Bagge,
 pro ea perfecit summis in theo-
 logia honoribus, praeside F. Ch. Koechero.
30. / F. Ch. Koecheri invitatio ad a-
 ctum publicum, quo inter so-
 lemnia secularia fecunda acade-
 miae Tenensis viri octo summi
 et maxime reuerendi doctorum
 theologiae titulo ornabantur.
31. / Disf. theol. iubilaea F. A. Wetze-
 li in academia Erlangensi cele-
 berrima, praeside Ch. F. Hübner,
 bisseculari concordiae almae Salarae
 consecrata, praeside H. F. Huthio.
32. / B. Hauesche specimen iuris
 germanici illustri facultati viri-
 dicitae inter iubilaei H. Tenensis
 Academiae sollemnia pro impe-
 trando iure utriusq. licentiati
 gradu.
33. / Gratulatio gymnasi Lubeca-
 nis illustri academiae Tenensi,
 iubilaeum celebranti, interpretis
J. H. a Seelen.
34. / F. W. Schneideri gratulatio ad
D. S. Paschium, pro summis in
 theologia honoribus, quibus or-
 natus est iubilaeo ad Salam Tenensis.

35. / Odae seculares natali Academiae Jenensis ducenties re-
verso dictatae.
36. / Odae praesentibus a Messieurs
les Docteurs et Professeurs de
l'illustre Academie de Jene a
l'occasion des solemnitez de
son second Jubilé par Henri
Frédéric Lox.
37. / O da dicit Valianus gubajlnd
Fubalsst, dinstn Sngn gium
dud nulu gubidunnd non dnu
Goffmst. Louctioris.
38. / Vota Secularia quae pro Aca-
demiae Jenensis solenni ritu
nuncupanda indicit societas
latina.
39. / M. Leube gratulatio in Aca-
demiae Jenensis alterum an-
num secularem.
40. / Academiae Tubingensis e-
pistola ad Academiae Jenen-
sem.
41. / M. D. Danisss. Almburms
an in Gubidunnd Gubidunnd
fallsst zu Gubidunnd Gubidunnd
noligun Gubidunnd Gubidunnd
Gubidunnd Gubidunnd.
42. / A. F. W. Specimen Juridicum
iurisperitiae Juridicae pro
licentia, summo in studio huc
honores consequendi in celeberrimo
Sala, 1750. Jubileo secundo.
43. / Acad. Gryphowald. gratulatio in
Acad. Jenensis Jubileum II.

[Faint, illegible handwritten text in a historical script, possibly Latin or German, covering the majority of the page.]

Yc. 476

ULB Halle 3
001 976 869

sb

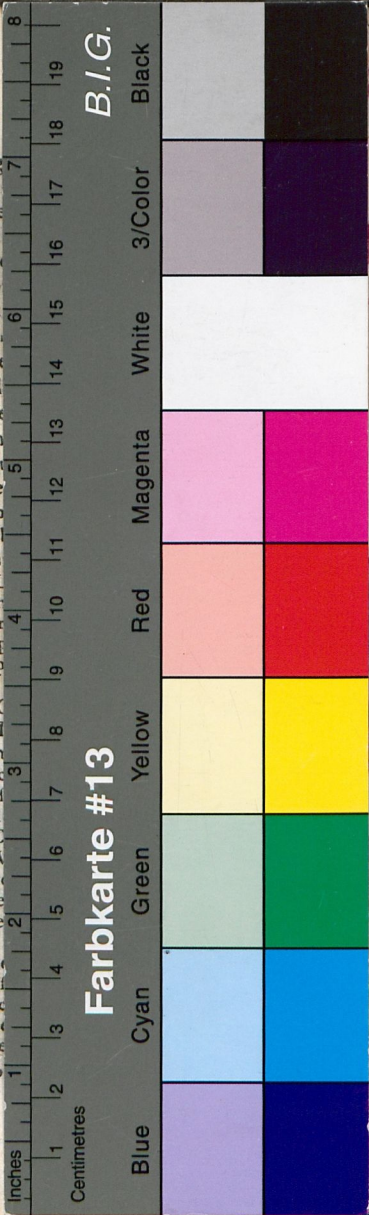
M. C. 02. 02. 01

CELEBERRIMAE
ACADEMIAE
PATRIAE
SECYNDVM IVBILAEVM
OBSERVANTISSIME GRATVLATVR

SIMVLQVE
PANEGYRICVM
DOCTORI POMERANO
FACIENDVM
INDICIT

IOAN. ACHAT. FELIX BIELKE, IENENSIS.

PHILOS. D. ILLVSTR. COLLEGII GROENING. RECTOR.
ET PROFESSOR REGIVS.
SOCIETATIBVS DVICALI IENENSI, REGIAE REGIMONTANAE
ET REGIAE GRYPHISWALDENSI, DE OMNI ERVDITIONIS
GENERE OPTIME MERENTIBVS, ADSRIPTVS.

STARGARDIAE, MDCCLVIII.